

In woord en draad

Eerherstel voor Agnes Sampson

Lieve Agnes,

Buiten giert de wind langs het huis. De lucht is zwaar en vol beweging, alsof hij iets wil vertellen dat eeuwenlang werd verzwegen. Op tafel ligt wol in tinten van as, rood en wit; kleuren die met elkaar vervlochten raken terwijl mijn handen bewegen. Elke draad die ik weef draagt een herinnering, elke kruising een adem van het verleden. Ik denk aan jou, Agnes Sampson, de wijze vrouw van Keith, die de storm kende en erin werd meegesleurd.

Ze zeiden dat jij macht had over de zee. Dat jij stormen opriep om de koning te tarten, dat jij 's nachts in kerken samenzwoer met de duivel. Maar ik geloof dat jij alleen luisterde naar de taal van de natuur. Jij kende de kracht van kruiden, de warmte van geboorte, het ritme van regen. Jij leefde met het water, niet tegen het water. En toch werd juist dat je ondergang, omdat kennis bij een vrouw toen niet getolereerd werd.

Je leefde in een eeuw waarin angst machtiger was dan rede. Schotland stond in brand van bijgeloof en oorlog. De koude van de kleine ijstijd trok over het land, oogsten mislukten, schepen vergingen, en de koning zag overal tekenen. Koning James, die zichzelf geleerd achtte, raakte bezeten door het idee dat de duivel zich in stormen verschool. En toen de zee hem bijna verslond op zijn terugreis uit Denemarken, zocht hij een schuldige. Jij kreeg zijn angst als erfenis.

Ik probeer me voor te stellen hoe ze je haalden, de soldaten, het volk dat toekeek. De tocht van Haddington naar Edinburgh, door modder en kou. Misschien was je stil, misschien zong je nog een oud lied om de moed vast te houden. Je handen ruw van het werk, je voeten gekloofd van de vorst. Jij, een vroedvrouw, een genezeres, nu plots het middelpunt van een waanzin die zich als vuur verspreidde.

In North Berwick sprak men over nachtelijke bijeenkomsten, over vrouwen die de duivel kusten, over windvlagen die van jullie zouden komen. Men schreef in dikke registers jouw naam naast de beschuldigingen, alsof letters de waarheid konden vatten. Je haren werden afgeschoren, je lichaam onderzocht op plekken die men niet mocht aanraken. Ze prikten met naalden, ze draaiden schroeven, ze lieten je niet slapen. Ze wachtten tot je brak. En toen je eindelijk sprak, waren het hun woorden, niet de jouwe.

Toch bleef er iets van jou, Agnes. Iets in je ogen dat zelfs de pijn niet kon doven. Toen je tegenover de koning stond, sprak je zacht, met de stem van iemand die meer weet dan ze zegt. Jij fluisterde hem iets toe dat alleen hij en zijn bruid konden weten, en dat werd jouw vonnis. Want wat een vrouw wist, kon alleen van de duivel komen.

Op Castlehill, waar de wind vrij spel had, bond men je aan de paal. Eerst het touw, dan het

vuur. De lucht rook naar pek en angst. Misschien dacht je aan de vrouwen die je had geholpen bevallen, aan de kinderen die je had gered. Misschien keek je nog één keer omhoog, naar de rook die opsteeg ...

Na jou kwamen er duizenden. Vrouwen die wisten, die spraken, die hielpen. En telkens opnieuw werd hun kennis verdacht gemaakt. De brandstapel verbrandde niet de duivel, maar het vertrouwen. Het vuur was het antwoord op wat men niet durfde begrijpen.

Daarom weef ik vandaag met jouw naam, Agnes. De draden van IJslandse wol zijn ruw in het begin, maar worden zachter bij elke aanraking. Ik weef driehoeken, die samen een tartan vormen; een patroon dat zich herhaalt als een herinnering. In elke draad leeft betekenis: zwart voor de as, rood voor het bloed en de moed, wit voor de gratie die nooit kwam. Drie draden, door een witte gekruist, voor vergeving, erkenning, herinnering. De tartan van The Witches of Scotland, een levend eerbetoon voor wie door angst werd verzwolgen.

Ik stel me voor dat jij het mooi had gevonden, dit weven. Het ritme, de herhaling, de rust die groeit tussen de draden. Jij zou hebben gezien hoe orde ontstaat uit verwarring, hoe elke kruising een keuze is. Misschien zou je me hebben geleerd hoe kruiden het weefsel kunnen versterken, hoe een beetje lavendel de draad beschermt tegen motten. En ik zou hebben geluisterd, ademloos, naar jouw verhalen over windrichtingen, maanstanden en de kracht van stilte.

Er is iets in handwerk dat de tijd geneest. Elke draad herstelt wat ooit werd losgerukt. Waar de wereld gebroken was, vlecht ik samenhang. Jij werd vernietigd omwille van kennis, en toch leeft die kennis voort: in handen die weven, in vrouwen die helen, in mensen die opnieuw durven luisteren.

Soms denk ik: als jij in een andere eeuw had geleefd, zouden we naar je toegekomen zijn met respect. We zouden je wijs hebben genoemd in plaats van waanzinnig. We zouden je gevraagd hebben naar kruiden voor een moeilijke bevalling, naar raad bij storm op zee. En jij zou gelachen hebben, zacht, omdat je wist dat de natuur nooit vijandig is, alleen verkeerd verstaan.

De steen op Castlehill draagt geen naam voor jou alleen, maar ik denk dat de aarde je kent. Wanneer ik er was, leek het alsof de wind even stilstond. Alsof hij herkende wat wij vergeten waren. En ik voelde het: de wereld draagt nog steeds jouw adem, jouw kracht, jouw weten.

We leven nu in een tijd die zichzelf verlicht noemt. Toch blijven er schaduwen: vrouwen

die hun stem verliezen in lawaai, mensen die beschuldigd worden om wat ze zijn. De brandstapels branden niet meer in de open lucht, maar hun vonken zijn er nog. Daarom, Agnes, is jouw verhaal geen verleden, maar een herinnering aan moed.

Dus schrijf ik je deze brief, als een eerherstel in draad. Niet om je lijden opnieuw te benoemen, maar om je plaats terug te geven in het weefsel van de tijd. Jij was geen heks, Agnes. Jij was een vrouw met kennis, met kracht, met tederheid. En niets van dat alles verdient ooit vuur.

Rust nu maar, Agnes. De storm is gaan liggen. Jouw naam is opnieuw opgenomen in het weefsel. Dit keer zonder vuur.

Met eerbied en liefde, Micca